

Бойко Ю.Ю., аспірант кафедри міжнародного менеджменту та маркетингу, УДУФМТ

АНАЛІЗ ТЕОРЕТИЧНИХ ОСНОВ ІНТЕРНАЛІЗАЦІЇ ВИТРАТ ЯК НЕОБХІДНОЇ УМОВИ ФОРМУВАННЯ СВІТОВОГО ВУГЛЕЦЕВОГО РИНКУ

Анотація. Стаття розкриває сутність поняття «інтерналізація витрат». Розглянуто сучасні теоретичні підходи щодо включення екологічного фактора в загальну економічну систему, проаналізовано основні теоретичні аспекти функціонування вуглецевих ринків.

Викладено суть двох альтернативних підходів щодо ринкового механізму ліквідації негативних екстерналій, а саме: теорему Коуза та податок Пігу. Визначена їх практична роль та інструментарій. На основі аналізу теореми Коуза підкреслена важливість чіткого розподілу прав власності на природні ресурси, які мають цінність. Також була розглянута актуальна концепція екологічного ресурсу та окреслена її проблематика. На основі отриманих результатів зроблено висновки стосовно імплементації сучасних теоретичних підходів щодо інтерналізації витрат в практику побудови та функціонування вуглецевих ринків.

Ключові слова: інтерналізація витрат, теорема Коуза, Правило №4, екологічний ресурс, податок Пігу, екстерналії, трансакційні витрати, право власності.

Постановка проблеми. Протягом майже більшої половини століття сучасні науковці прямо чи опосередковано досліджують та описують таке поняття, як *інтерналізація витрат*, тобто включення в собівартість продукції витрат на попередження забруднення довкілля. Результатом наукових досліджень у цій сфері стало підписання 159 країнами світу Кіотського протоколу – міжнародного договору, який є першою спробою інтерналізувати витрати у глобальному масштабі. Наскільки вдалою була ця спроба покаже час. Проте, що є теоретичною базою інтерналізації витрат і як нинішні політики використовують сучасні науково-теоретичні ідеї щодо вирішення цієї проблеми?

Мета дослідження полягає у тому, щоб визначити теоретичні аспекти інтерналізації витрат. Для досягнення мети необхідно вирішити такі задачі:

- охарактеризувати ключові теоретичні аспекти інтерналізації витрат;
- проаналізувати сучасні погляди на проблему включення екологічного фактора в загальну економічну систему;
- узагальнити знання щодо можливості імплементації сучасних теоретичних підходів інтерналізації витрат в практику побудови та функціонування вуглецевих ринків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання, пов'язані з екологічними аспектами природокористування у зв'язці з економічними, вперше почали обговорювати такі дослідники, як А. Пігу [5], М. Гольдман [11], Б. Коммонер [10] та ін., а наукова течія, до якої відносили цих науковців, мала назву *екологістика*. Нині, бурхливого розвитку отримала така наука, як *економіка природокористування*, яскравими представниками якої є такі західні науковці, як: А. Андрес [8], Х. Вісмет [13], Н. Стерн, Р. Перман [12], М. Коммон [12] та ін. Загальним трендом сучасних західних публікацій є проблема розподілу екологічної відповідальності між країнами та обговорення системи та інструментів нового глобального міжнародного договору, який має запрацювати після 2020 року.

Серед українських авторів, які займаються даною тематикою, можна виділити М.В. Довбенко [1], І.М. Школу [7], Г.В. Простакова [6], В.Н. Скаршевського [6], В.П. Потапенко [16]

та ін. Нині найбільш обговорюваною темою вітчизняних робіт є необхідність створення власного регіонального ринку торгівлі викидами, визначення його інструментів, теоретичної та правової бази. Проте, ні вітчизняні, ні зарубіжні автори не підкреслюють важливість екологічного фактора як критерію ефективності функціонування вуглецевих ринків.

Актуальності даній темі не бракує, оскільки міжнародний вуглецевий ринок, який утворився внаслідок інтерпретації Кіотського протоколу, є одним із самих молодих і динамічних ринків світу.

Виклад основного матеріалу. Науково-теоретичною базою для міжнародного вуглецевого ринку, окрім класичних теорій, є: *теорема Коуза, теорема Познера, теорія екстерналій (зовнішніх ефектів), правило №4* за Г. Калабресі та Д. Меламедом, *податок Пігу*.

Фундаментальною теорією економіки природокористування є теорія екстерналій (або зовнішніх ефектів). Саме при вирішенні екологічних проблем ця теорія, як правило, найчастіше використовується. Екстерналії – це побічні наслідки дій суб'єктів ринкових відносин, які мають вплив на третіх осіб. До екстерналій також відносять забруднення навколишнього середовища. Вони виникають тоді, коли існує достатньо розвинений ринок товарів, у виробництві або споживанні яких використовується безкоштовний ресурс, а причиною їх виникнення є відсутність встановлених прав власності на даний ресурс [14].

Для наочності приведемо приклад. Діяльність підприємства, яке в процесі виробництва викидає шкідливі відходи у річку, негативно впливаючи на середовище існування риб, призводить до зменшення вилову риби рибалки. Зрештою, між підприємцем та рибалкою виникає конфлікт інтересів через відсутність права однієї зі сторін на користування річкою.

У теорії екстерналій відомі два альтернативних підходи щодо вирішення проблеми регулювання екстерналій, а у нашому випадку протиріч між рибалкою та підприємцем. Перший підхід був запропонований А. Пігу і полягав у використанні коригуючих податків та субсидій. А. Пігу прийшов до висновку, що екстерналії можуть бути негативними, тобто такими, що знижують корисність споживання або виробництва товару суспільством, і позитивними коли процес є зворотним. У процесі функціонування будь-якого ринку негативні екстерналії перевищують розмір позитивних і таким чином призводять до неефективного функціонування ринку, і врешті решт це призводить до *фіаско ринку* [4, с. 68]. Для цього і необхідний податок на виробництво економічних благ з негативними екстерналіями, який підвищує приватні граничні витрати до рівня граничних суспільних витрат. А корегуюча субсидія, яка має виплачуватися виробникам або споживачам економічних благ з позитивними екстерналіями, дозволяє урівноважити граничні приватні вигоди з граничними суспільними. Таким чином, податки і субсидії, запропоновані А. Пігу, направлені на перерозподіл ресурсів задля підвищення їх ефективності та для досягнення рівності $MSC = MSB$ [14].

Інший підхід був запропонований Р. Коузом, який вважає, що рішення проблеми екстерналій лежить у приватизації ресурсів. При цьому суспільство в обличчі держави апіорі маючи первинне право власності на ресурси має раціонально розподілити їх між суб'єктами ринку.

У нашому випадку річка, як природний ресурс, а відповідно і право на його користування, не знаходиться у власності жодної із сторін конфлікту. За Р. Коузом дана проблема матиме найбільш ефективне рішення, якщо чітко розподілити право власності на річку, тобто надати право на користування річкою одній із сторін конфлікту.

Цей висновок був зроблений на основі неінституційної теорії, розробленої самим Р. Коузом, в якій йдеться про те, що: «Якщо права власності чітко визначені, а трансакційні витрати дорівнюють нулю, тоді розміщення ресурсів (структура виробництва) буде залишатися незмінним і ефективним незалежно від змін в розподілі прав власності» [15].

Термін *трансакційні витрати* був вперше описаний у роботі Р. Коуза «Природа фірми» і означає витрати, пов'язані з процесом укладання договору (витрати на збір та обробку інформації, проведення переговорів та прийняття рішень, контроль та юридичний захист виконання договору) [15].

Якщо за А. Смітом, добровільний обмін підвищує добробут учасників угоди, а звідси і висновок, що законодавство має таким чином заохочувати обмін (усуваючи штучні бар'єри і

забезпечуючи юридичний захист добровільно укладених угод), то, за Р. Коузом, окрім вищесказаного, необхідна точна специфікація прав власності на всі ресурси, що мають цінність [2, с. 14].

За Р. Коузом, у світі без трансакційних витрат угоди укладали б до тих пір, доки один із суб'єктів не зміг би покращити своє становище, не погіршивши становища іншого, тобто поки ринок не досяг би оптимальності за Парето [2, с. 14]. Якби у такій ситуації право було б передано агенту, для якого воно має невелику цінність, то він без будь-яких додаткових витрат зміг би продати це право, що миттєво призвело б до оптимального розподілу ресурсів.

У випадку, коли трансакційні витрати мають місце, ситуація докорінно змінюється. Трансакційні витрати можуть бути настільки великими, що учасники угоди можуть просто відмовитися від неї. Навіть якщо така угода відбудеться, вона все одно буде супроводжуватися необґрунтованими затратами, яких можна було б уникнути. В ідеальному світі Р. Коуза право має, без будь-яких бар'єрів, переходити від одного учасника до іншого, для якого воно має максимальну цінність.

Пізніше інший науковець, який займався проблемами розподілу прав власності Р. Познер, довів, що розподіл прав власності має підпорядковуватися виключно критеріям економічної ефективності. Ці критерії служать орієнтиром при вирішенні двох питань: по-перше, кого наділяти правом власності, а, по-друге, яку форму юридичного захисту обрати. У реальному світі існує безліч бар'єрів, що призводять до додаткових витрат, тому задачею держави є мінімізація цих витрат. Познер Р. стверджує, що мінімізація трансакційних витрат можлива за наявності певних умов. Так, якщо невідоме точне співвідношення вигод, тоді правом має наділятися сторона, яка може краще оцінити ці вигоди, якщо і це не відомо, правом має наділятися та сторона, яка з більш низькими витратами може виправити помилки у первинному розподілі цих прав.

Щоб доповнити уявлення про сучасні науково-теоретичні погляди щодо проблеми розподілу прав, ми звернемося до результатів роботи двох авторитетних у США науковців Г. Калабрезі та А. Меламеда. У своїй роботі «Правила власності, правила відповідальності та невідчужуваність – лише один підхід» автори розкрили свою концепцію прав, якими наділені члени суспільства. Ці права мають захищатися законом, а їх відсутність привела б сучасне суспільство до домінування сильніших, або спритніших, проте ніяким чином не до справедливості. Таким чином, автори виділяють три основні форми захисту державою повноважень або прав, якими володіють члени суспільства, а саме [2, с. 13]:

- правило власності – форма захисту, коли повноваження або право (наприклад, право власності) можна отримати від його власника тільки в результаті добровільної угоди по взаємоузгодженій ціні. Така форма захисту дає можливість учасникам обміну узгодити ціну цього права та дає продавцю право накласти вето на передачу цього права, якщо продавець не задоволений запропонованою покупцем ціною. При цьому втручання держави зводиться до нуля. Її роль у даному процесі – це первинний розподіл прав;

- правило відповідальності – форма захисту, коли повноваження або право може бути привласнене будь-ким за об'єктивно встановленою ціною (наприклад, заплативши компенсацію за можливе забруднення навколишнього середовища). Після того, як ціна встановлена, попередній власник цього права втрачає можливість накласти вето на продаж, або підвищити ціну в процесі переговорів. Роль держави підвищується, тепер вона не тільки встановлює хто є власником цього права, але й визначає ціну передачі цього права без згоди учасників даної операції;

- невідчужуваність – форма захисту, коли передача повноваження або права не допускається навіть у випадку взаємного бажання учасників угоди (наприклад, ніхто не має права продавати себе у рабство). При цьому держава, окрім початкового розподілу права, обмежує або забороняє його продаж як такий.

У випадку з конфліктом між рибалкою та підприємцем є чотири можливих сценаріїв розвитку ситуації. Останній сценарій дістав назву «правило №4». Для більшої наочності представимо, що протиріччя між рибалкою та підприємцем вирішуються в суді, а суд може ви-

нести рішення, що повністю задовольняють позов або рибалки, або підприємця. При цьому обидві сторони можуть захищатися або у відповідності з правилом власності, або правилом відповідальності.

Таблиця 1

Сценарії розподілу прав на користування річкою

Сторона, що наділяється правом за рішенням суду	Правило власності	Правило відповідальності
Рибалка	Правило №1: суд виносить рішення заборонити діяльність підприємця	Правило №2: суд постановляє, що діяльність підприємця приносить шкоду довкіллю, проте дозволяє проводити діяльність у випадку, якщо підприємець згодиться платити компенсацію за шкоду
Підприємець	Правило №3: суд постановляє, що діяльність підприємця не приносить шкоду довкіллю і він може продовжити свою діяльність	Правило №4: суд дозволяє підприємцю продовжувати свою діяльність, проте пропонує рибалці заплатити об'єктивно встановлену компенсацію підприємцю, для того, щоб останній припинив забруднення річки

Правило №1 «право рибалки на чисту воду». Право на чисту воду належить рибалці і захищено правилом власності, і підприємець не може продовжити свою діяльність доки не отримає дозволу у рибалки (не «викупивши» у рибалки цього права). Якщо позов рибалки задоволений, то суд заборонить підприємцю його подальшу діяльність.

Правило №2 «право належить рибалці». Недивлячись на те, що право належить рибалці, це право захищене правилом відповідальності і підприємець може продовжити свою діяльність, якщо заплатити об'єктивно встановлену компенсацію за забруднення.

Правило №3 «право підприємця на користування річкою». Право підприємця захищене правилом власності і підприємець може безперешкодно займатися своєю діяльністю не заплативши компенсацію рибалці.

Правило №4 «право належить підприємцю». Проте воно захищене правилом відповідальності і рибалка може зупинити забруднення, якщо заплатити підприємцю встановлену судом (об'єктивно) компенсацію.

Отже, в ідеальному світі Р. Коуза та у відповідності з критеріями економічної ефективності правило №1 має бути обране судом у випадку, коли рибалка здатен краще оцінити відносні вигоди (випуск продукції підприємцем) та витрати понесені у зв'язку із забрудненням річки (зниженням вилову риби). В той час як у зворотному випадку, суд має зупинитися на правилі №3. Тобто необхідно, щоб трансакційні витрати понесла та сторона, для якої вони будуть відносно меншими.

Проте, коли ми знаходимося в ситуації невизначеності і коли трансакційні витрати настільки великі, що можуть повністю паралізувати економічну діяльність суб'єктів економічних відносин, тоді ми маємо застосувати правило, виходячи із тих же критеріїв економічної ефективності.

Отже, разом, теореми Коуза та Познера, а також висновки Калабресі та Меламеда створили прорив у сучасному розумінні проблеми зменшення впливу негативних екстерналій. До цього вважалося, що забрудник апріорі є винуватцем у конфлікті зі стороною, яка є жертвою дій забрудника, оскільки активні дії останнього призводять до негативних наслідків загалом. Проте виходячи із висновків щодо теореми Коуза та Познера, а також правила №4, третя сторона, тобто жертва забруднення, могла б заплатити певну суму (компенсацію) забрудникові задля того, щоб він зменшив викиди або зупинив свою діяльність і відповідно зменшив вплив екстерналій [8, с. 32].

Тобто, по суті, рішення екологічних проблем мають також підпорядковуватися критеріям економічної ефективності. Такий симетричний підхід змінив розуміння традиційного погляду на проблему інтерналізації витрат, проте цей підхід скоріше має теоретичну цінність аніж практичну, оскільки теорема Коуза безпосередньо залежить від раціональності дій учасників угоди та розміру трансакційних витрат, і коли вони занадто великі для здійснення обміну – її ефективність сумнівна.

Насправді, інтерналізація витрат – це надзвичайно складна задача, для вирішення якої необхідна не тільки теорія, але й практичний досвід.

У політичних та економічних колах теми про можливість використання інструментів інтерналізації витрат зводяться до трьох узагальнених підходів, а саме:

- встановлення стандартів по шкідливим викидам;
- плата за викиди («зелений податок»);
- продаж прав на забруднення навколишнього середовища.

Перші два підходи безпосередньо пов'язані з державним регулюванням і мають в основі концепцію А. Пігу (податок Пігу). Проте на практиці інтерналізувати витрати через податок Пігу надзвичайно непросто. По-перше, необхідна об'єктивна оцінка впливу тих чи інших дій людей, які негативно впливають на навколишнє середовище. По-друге, коли ми говоримо про екологічний фактор, то маємо справу з так званою *концепцією дефіциту сприйняття*. Тобто, об'єктивно оцінити фізичний вплив на об'єкт, який не має чіткого матеріального визначення, просто неможливо.

В основі третього підходу лежить теорема Коуза. Суть його полягає у тому, що в окремих районах чи територіях встановлюється допустимий рівень шкоди довкілля, який обмежується правами на викиди окремих небезпечних речовин (викиди CO₂) і проводиться відкритий продаж прав на забруднення підприємствами. Таким чином, підприємства стають зацікавленими у впровадженні екологічно чистих технологій для зменшення викидів, надлишок яких вони можуть продати іншим підприємствам, які в процесі виробництва перевищують норми по викидам.

На нашу думку, останній підхід є найбільш доречним, оскільки він приводить до народження нового ринку з усіма властивими для нього характеристиками. Однак, у даному випадку, ми знову стикаємося з проблемою дефіциту сприйняття. Нижче ми розкриємо сутність цього ринку, а також спробуємо вяснити, що може стати товаром для нього.

Загалом, проблема інтерналізації витрат полягає у тому, що вона знаходиться на стику двох наук: економіки та екології. Обидві науки мають свої підходи вирішення цієї проблеми. Суть економічного підходу полягає в інтеграції екологічного фактора в загальну економічну систему з подальшим створенням ринку, який за допомогою взаємодії попиту та пропозиції буде намагатися досягти ринкової рівноваги, а отже і максимальної ефективності. У свою чергу, екологічний підхід прагне того, щоб такий ринок, якщо він буде створений, мав оптимальний соціально-екологічний результат. Для цього пропонується створити критерії соціально-екологічної ефективності, за допомогою яких і буде визначатися оптимальність соціально-екологічного результату існування ринку.

Без сумніву, інтеграція екологічного фактору в загальну економічну систему – це важливе питання сучасної економічної теорії. Основою вирішення цієї проблеми є концепція *екологічного ресурсу*. Так званий екологічний ресурс представляє собою певні характеристики навколишнього середовища, які прямо чи опосередковано впливають на людину і при цьому створюють потребу в ньому [13, с. 9]. Екологічний ресурс обмежений (не кожна людина має можливість, наприклад, дихати чистим повітрям або пити чисту воду). Через це, поряд з іншими ресурсами, він підпадає під загальну проблему розподілу обмежених ресурсів для задоволення необмежених потреб людей. Таким чином, екологічний ресурс переходить в економічну категорію і інтегрується в загальну економічну систему. В рамках цієї системи та за допомогою ринкових механізмів екологічний ресурс наряду з іншими ресурсами має досягати оптимального розподілу, що по суті є основною метою економіки.

Висновки. Проблема інтерналізації витрат має два альтернативних підходи щодо свого

вирішення. Перший, запропонований А. Пігу, зводиться до використання системи податків та субсидій для урівноваження ринку. Другий підхід, запропонований Р.Коузом, говорить про те, що для ефективної роботи будь-якого ринку необхідно чітко розподілити права власності та зменшити трансакційні витрати. З точки зору практики теорема Коуза має ряд обмежень, проте, на противагу А. Пігу, Р. Коуз вперше запропонував ідею переходу екстерналій в рамки некерованого саморегулюючого ринкового процесу. Також не варто забувати, що екстерналії, окрім економічних, мають екологічні протиріччя. Тому, на нашу думку, перспективними будуть подальші дослідження теоретико-методологічних аспектів інтерналізації затрат через призму критеріїв екологічної ефективності.

Список використаної літератури

1. Довбенко М. Кіотський протокол як перспективне джерело додаткових інвестицій / М. Довбенко // Вісн. НАН України. – 2009. – №3. – С. 28–34.
2. Капелюшников Р.И. Экономическая теория прав собственности (методология, основные понятия, круг проблем) / Р.И. Капелюшников. – М.: ИММО, 1990. – 10-14 с.
3. Коржнев М.М. Економіка природокористування / М.М. Коржнев. – К.: Вид. КНУ, 2005. – 53-58 с.
4. Коуз Р. Фирма, рынок и право / пер. Р. И. Капелюшников. – М.: Новое издательство, 2007. – 224 с.
5. Пигу А. Экономическая теория благосостояния / Артур С. Пигу. – М.: Прогресс, 1985. – 66-244 с.
6. Простаков Г. Протокол упущенных возможностей / Г. Простаков, В. Скаршевский // Эксперт. – 2008. – №25. – С. 24.
7. Школа І.М. Вуглецевий ринок як інструмент реалізації стратегії сталого низьковуглецевого розвитку / І.М. Школа, О.В. Бабінська // Маркетинг і менеджмент інновацій. – 2012. – №4. – С. 347–353.
8. Andres A. Environmental economics: theory and policy / Alfred Andres. – NY: Cambridge University Press, 2011. – 32-41 p.
9. Coase R.H. The problem of social cost / R.H. Coase // Journal of law and economics. – Chicago: University of Chicago Press, 1960. – No.3. – Oct, 1-44 p.
10. Commoner B. The closing circle. Nature, Mankind and Technology /B. Commoner. – NY., 1972. – 326 p.
11. Goldman M. Controlling Pollution: The Economics of Cleaner America / M. Goldman. – N. Jersey, 1967. – 82-112 p.
12. Perman R. Natural resource and environmental economics / R. Perman, M. Common. – Gosport: Pearson Education Limited, 2003. – 446 p.
13. Wiesmeth H. Environmental economics: theory and policy in equilibrium / Hans Wiesmeth. – Berlin: Springer, 2012. – 4-16 p.
14. Вікіпедія – Екстерналія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%8F>
15. Вікіпедія – Теорема Коуза. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%9A%D0%BE%D1%83%D0%B7%D0%B0
16. Потапенко В. Питання щодо участі України у вуглецевому ринку. Аналітична записка / В. Потапенко [Електронний ресурс]. – 2012. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/380/>

INTERNALIZATION OF EXTERNALITIES AS A NECESSARY CONDITION FOR FORMATION OF INTERNATIONAL CARBON MARKETS. ANALYSIS OF THEORETICAL BASIS

Abstract. *The article reveals the core of the concept of internalization of externalities. It also presents modern theoretical approaches concerning integration of environmental considerations into general economic system. The article deals with the analysis of the main theoretical aspects of carbon market functioning.*

The aim of the article is to determine the main theoretical aspects of internalization of externalities and assess possibilities of practical application of its instruments.

The author of the article presents the essence of two alternative approaches to the market mechanism of elimination of negative externalities, and namely: Coase theorem and Pigouvian tax. Their practical role and tools are defined. On the basis of Coase theorem, the importance of clear allocation of property rights to natural resources which have value was emphasized. The article also deals with the up-to-date concept of environmental commodity and discovers its range of problems. On the basis of the findings conclusions were made as for implementation of modern theoretical views into the policy of carbon market creation and functioning.

Keywords: *internalization of externalities, Coase theorem, Rule 4, environmental commodity, Pigouvian tax, externalities, transaction costs, property rights.*

References

1. Dovbenko M. Kiotskyi protokol jak perspektivne dzherelo dodatkovykh investytsij / M. Dovbenko // Visn. NAN Ukrainy. – 2009. – №3. – S. 28-34.
2. Kapelushnikov R.I. Ekonomicheskaja teorija prav sobstvennosti (metodologija, osnovnye poniatia, krug problem) / R.I. Kapelushnikov. – M.: IMEMO, 1990. – 10-14 s.
3. Korzhnev M.M. Ekonomika pryrodokorystuvannia / M.M. Korzhnev. – K.: Vyd. KNU, 2005. – 53-58 s.
4. Coase R. Firma, rynek i pravo / transl. P.I. Kapelushnikov. – M.: Novoe izdatelstvo, 2007. – 224 s.
5. Pigou A. Ekonomicheskaya teorija blagosostojania / A.S. Pigou. – M.: Progress, 1985. – 66-244 s.
6. Prostakov G. Protokol upyschennyh vozmozhnostei / G. Prostakov, V. Skarshevskiy // Ekspert. – 2008. – № 25. – S. 24
7. Shkola I.M. Vugletsevyi rynek jak instrument realizatsii strategii stalogo nyzkovugletsevogo rozvytku / I.M. Shkola, O.V. Babinska // Marketyng I menedzhment innovatsiy. – 2012. № 4. – S. 347–353.
8. Andres A. Environmental economics: theory and policy / Alfred Andres. – NY: Cambridge University Press, 2011. – 32-41 p.
9. Coase R.H. The problem of social cost / R.H. Coase // Journal of law and economics. – Chicago: University of Chicago Press, 1960. – No.3. – Oct, 1-44 p.
10. Commoner B. The closing circle. Nature, Mankind and Technology / B. Commoner. – NY., 1972. – 326 p.
11. Goldman M. Controlling Pollution: The Economics of Cleaner America / M. Goldman. – N. Jersey, 1967. – 82-112 p.
12. Perman R. Natural resource and environmental economics / R. Perman, M. Common. – Gosport: Pearson Education Limited, 2003. – 446 p.
13. Wiesmeth H. Environmental economics: theory and policy in equilibrium / Hans Wiesmeth. – Berlin: Springer, 2012. – 4-16 p.
14. Wikipedia – Externality. [Electronic resource]. – Mode of access: <https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%AD%D0%BA%D1%81%D1%82%D0%B5%D1%80%D0%BD%D0%B0%D0%BB%D0%B8%D1%8F>

15. Wikipedia – Coase theorem. [Electronic resource]. – Mode of access: https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%A2%D0%B5%D0%BE%D1%80%D0%B5%D0%BC%D0%B0_%D0%9A%D0%BE%D1%83%D0%B7%D0%B0

16. Potapenko V. Pytannia shchodo uchasti Ukrainy u vugletsevomy rynku. Analitychna zapyska / V. Potapenko. [Electronic resource]. – 2012. – Mode of access: <http://www.niss.gov.ua/articles/380/>

Бойко Ю.Ю., аспірант кафедри міжнародного менеджмента и маркетинга, УГУФМТ

АНАЛИЗ ТЕОРЕТИЧЕСКИХ ОСНОВ ИНТЕРНАЛИЗАЦИИ ЗАТРАТ КАК НЕОБХОДИМОГО УСЛОВИЯ ФОРМИРОВАНИЯ МИРОВОГО УГЛЕРОДНОГО РЫНКА

Аннотация. Статья раскрывает сущность понятия «интернализация затрат». Рассмотрены современные теоретические подходы относительно включения экологического фактора в состав общей экономической системы, проанализированы основные теоретические аспекты функционирования углеродных рынков.

Изложена суть двух альтернативных подходов относительно рыночного механизма ликвидации негативных экстерналий, а именно: теореме Коуза и налог Пигу. Определена их практическая роль, а также инструментарий. На основании анализа теоремы Коуза подчеркнута важность четкого распределения прав собственности на природные ресурсы, имеющие ценность. Также была рассмотрена актуальная на сегодняшний день концепция экологического ресурса и обозначена ее проблематика. На основании полученных результатов сделано выводы касательно имплементации современных теоретических подходов, относящихся к интернализации затрат, в практику построения и функционирования углеродных рынков.

Ключевые слова: интернализация затрат, теорема Коуза, Правило №4, экологический ресурс, налог Пигу, экстерналии, транзакционные издержки, право собственности.